

## בין השמשות- אני פה או שם?

(1) בין השמשות דאורייתא

### עירובין ל"ד עמוד א- ב'

משנה. שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: עשרתם, ערבתם? הדליקו את הנר. ספק חשכה ספק אינו חשכה - אין מעשרין את הודאי, ואין מטבילין את הכלים, ואין מדליקין את הנרות. אבל מעשרין את הדמאי, ומערבין וטומנין את החמין.  
גמרא....מה נפשך, אי בין השמשות יממא הוא - בתרא ליקני, קמא לא ליקני! ואי בין השמשות ליליא הוא, קמא ליקני, בתרא לא ליקני! - בין השמשות ספקא הוא, וספקא דרבנן לקולא....ורבי היא. דאמר: כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות.

### שולחן ערוך אורח-חיים רס"א/א

ספק חשיכה, והוא בין השמשות אין מעשרים את הודאי ואין מטבילין \* את הכלים ואין מדליקין את הנרות ואין מערבין עירובי תחומין אבל מעשרין את הדמאי וטומנין את החמין ומערבין עירובי חצירות. ומותר לומר לא"י, בין השמשות להדליק נר לצורך שבת; וכן לומר לו לעשות כל מלאכה שהיא לצורך מצוה או שהוא טרוד ונחפז עליה. הגה: וכן מי שקבל עליו שבת שעה או ב' קודם חשיכה יכול לומר לאינו יהודי להדליק הנר ושאר דברים שצריך.

### רמ' הלכות ק"ש ב/י"ג

ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא חוזר וקורא ומברך לפניה ולאחריה, אבל אם ידע שקרא ונסתפק לו אם בירך לפניה ולאחריה או לא בירך אינו חוזר ומברך.

### כספ-משנה [שם]

ובתשובת הרשב"א סימן ש"כ כתב, שעדיין קשה על דברי רבינו: שהוא ז"ל כתב מפורש שכל הברכות דרבנן, וכל שנסתפק אם עשה המצוה = אע"פ שעיקר עשיית המצוה דאורייתא, או שהוא מסופק אם הוא חייב בה כמילת מי שנולד מהול, או בשמיני דסוכה שהוא ספק שביעי = לא מברכין כלל וכן השיב לחכמי לונ"ל? ואני אומר באולי לדעת הרב שהוא סובר דמעיקרא כך היתה תקנה דכל שהוא חייב לקרות קורא לכתחלה עם ברכותיה...

### הגרי"ד סולובייציק

לא ספק דרבנן אלא ספק דאורייתא עם השלכות הן- לדאורי' והן- לדרבנן.

### איך פוסקים כרבי נגד דעת הרוב?

רבי- מיוחד, חכמים- דין רגיל.

### ראייה: שולחן ערוך אורח-חיים סימן שמ"ב

כל הדברים שהם אסורים מדברי סופרים לא גזרו עליהם בין השמשות, והוא שיהא שם דבר מצוה או דוחק. כיצד? מותר לו בין השמשות לעלות באילן, או לשוט על פני המים להביא לולב או שופר...וכן אם היה טרוד ונחפז לדבר שהוא משום שבות, \* מותר בין השמשות; ומטעם זה מותר לומר בין השמשות לעכו"ם להדליק לו נר לשבת.

(2) "בין השמשות" דרבנן + הסבר

### ריטב"א יומא מ"ז: ד"ה אמר ר' יוחנן

ואיכא למידק דכיון דספק קאמר דהוי, מאי פשיטותא (הכא) [הוא] לבעיין, ואפשר דהכי קאמר בין הבינים ספק לפי שהוא נידון כפנים וכבחוץ, כספק בין השמשות שיש בו מן היום ומן הלילה, הכא נמי יש בו מבפנים ויש בו מבחוץ וכקומץ ושירים המעורבין זה בזה  
ראיות:

- חציו עבד וחציו בן חורין - לא יאכל משל רבו.
- חצי שיעור
- "ברוך אתה...אלוהינו [נוכח ונסתר יחדיו?]

**שולחן ערוך סימן קפ"ח/י**

היה אוכל ויצא שבת, מזכיר של שבת בבהמ"ז דאזלין בתר התחלת הסעודה; והוא הדין לראש חודש ופורים וחנוכה.

**מ"ב [שם] ס"ק ל"ב-ל"ג**

... וכתבו האחרונים דאם התפלל מעריב קודם בהמ"ז שוב אינו מזכיר של שבת בבהמ"ז דמחזי כסתרי אהדדי.... אבל אם אכל פת גם בלילה ויש עליו חיוב להזכיר גם של ר"ח:

<p>וי"א [ט"ז] ומגן גבורים ובגדי ישע] דאם חל יו"ט או ר"ח במו"ש יזכיר רצה וגם יעלה ויבוא דאזלין בתר התחלת הסעודה וגם בתר שעה שהוא מברך בו ולא קפדין במה דנראה כסותרים אהדדי דברצה נתחייב משעה שהתחיל הסעודה ביום ואח"כ כשנמשך הזמן ולא בירך והגיע לילה של יו"ט או של ר"ח ניתוסף עליו חיוב לזכור מעין המאורע של שעה שהוא מברך בו:</p>	<p>ושניהן אי אפשר להזכיר דהוי תרתי דסתרי דהיאך יאמר ביום השבת הזה ואח"כ יאמר ביום ר"ח הזה דהא ר"ח הוא ביום א' א"כ מוטב להזכיר של ר"ח דזה יש חיוב לכ"ע משא"כ בהזכרת שבת דיש פלוגתא בין הראשונים אם חייב להזכיר כלל כשמברך במו"ש (ואף דאגן פסקינן כאן בש"ע דאזלין בתר מעיקרא וחייב להזכיר של שבת במו"ש מ"מ כאן שהוא מקום הדחק מוטב שידחה הזכרת שבת מפני הזכרת ר"ח דהוא חיוב לכ"ע) אכן במו"ש לחנוכה ופורים אפילו אם גמר סעודתו בלילה אינו מזכיר של חנוכה ופורים רק של שבת לבד כיון דבלא"ה הזכרה מעין המאורע דחנוכה ופורים אינו אלא רשות כנ"ל בסימן קפ"ז ס"ד כ"כ המ"א ועוד הרבה אחרונים</p>
--	---

**שולחן ערוך אורח חיים רל"ג/א**

מי שהתפלל תפלת המנחה לאחר ו' שעות ומחצה א ולמעלה, יצא. ועיקר זמנה מט' שעות ומחצה ולמעלה עד הלילה לרבנן, ולרבי יהודה עד פלג המנחה שהוא עד סוף י"א שעות חסר רביע.... ואסיקנא, דעבד כמר, עבד; ודעבד כמר, עבד; והוא שיעשה לעולם כחד מינייהו, שאם עושה כרבנן ומתפלל מנחה עד הלילה, שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה; ואם עושה כר' יהודה ומתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה, צריך לזוהר שלא יתפלל מנחה באותה שעה; ועכשיו שנהגו להתפלל תפלת מנחה עד הלילה, אין להתפלל תפלת ערבית (ט) קודם שקיעת החמה; ואם בדיעבד התפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה, יצא. ובשעת הדחק, יכול להתפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה. הגה: ולדידן במדינות אלו שנוהגין להתפלל ערבית מפלג המנחה, אין לו להתפלל מנחה אחר כך; ובדיעבד או בשעת הדחק, יצא אם מתפלל מנחה עד הלילה דהיינו עד צאת הכוכבים.

**מ"ב [שם] ס"ק י"א**

...אבל אם באותו היום גופא התפלל מנחה אחר פלג שוב אסור לו להתפלל ערבית קודם הלילה דהוי תרתי דסתרי באותו יום גופא, וכ"ז אם מתפלל ביחידי אבל צבור שהתפללו מנחה וכשילכו לביתם יהיה טורח לקבצם שנית לתפלת ערב ויתבטל תפלת הצבור לגמרי הקילו האחרונים שמותר להתפלל ערבית סמוך למנחה.

<b>מה אנוש כי תזכרנו</b>	<b>ותחסרהו מעט מאלוהים....</b>
--------------------------	--------------------------------